

Öğretmen Adaylarında Duygusal Zekâ, Sosyal Kaygı Ve Öznel İyi Oluş Arasındaki Yordayıcı İlişki

Semih TEZELLİ¹ , Bülent DİLMAÇ²

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul, Türkiye, semih.tezelli@hotmail.com

² Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye, bulentdilmac@gmail.com

Makale Bilgileri ÖZ

Makale Geçmişi

Geliş: 04.11.2019

Kabul: 22.12.2020

Yayın: 30.06.2021

Anahtar Kelimeler:

Duygusal Zekâ

Öznel İyi Oluş

Sosyal Kaygı

Bu çalışmada öğretmen adaylarının öznel iyi oluşlar, sosyal kaygıları ve duygusal zekâları arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve bu değişkenler arasındaki ilişkilerin yapısal eşitlik modeli ile sınanması amacıyla yapısal eşitlik modeli analizi yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde farklı üniversitelerin farklı eğitim fakültelerinde öğrenim gören 339'u (%84.5) kadın, 62'si (%15.5) erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma ile ilgili veriler "Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği" (DZDÖ), "Öznel İyi Oluş Ölçeği" ve "Liebowitz Sosyal Anksiyete Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının sosyal kaygıları ile öznel iyi oluşları arasında negatif doğrusal ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının duygusal zekâ ile öznel iyi oluş düzeyleri arasında pozitif doğrusal ve anlamlı bir ilişkinin var olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının duygusal zekâ ve sosyal kaygı düzeyleri arasında negatif yönde doğrusal ve anlamlı bir ilişkinin ortaya çıktığını görmekteyiz.

The Corrector Relations Between Emotional Intelligence, Social Struggle And A Good Conception In Teacher Candidates

Article Info

Article History

Received: 04.11.2019

Accepted: 22.12.2020

Published: 30.06.2021

Keywords:

Emotional Intelligence

Subjective Well-Being

Social Anxiety

ABSTRACT

In order to investigate the predictive relationship among the emotional intelligence, subjective well-being and social concerns of teacher candidates, structural equation model analysis was performed in order to test the relationships between these variables with structural equation model. The study group consisted of 339 (84.5%) female students and 62 (15.5%) male students studying in different education faculties of different universities in Istanbul. The data related to the research were collected by the Emotional Intelligence Rating Scale, Subjective Well-being Scale and Liebowitz Social Anxiety Scale. According to the findings of the study; when the predictive relations between teachers candidates' social concerns and their subjective well-being are examined, it is seen that there is a negative and linear relationship. When the predictive relationships between teachers candidates' sensory intelligence and subjective well-being levels are examined, it is seen that there is a positive and linear relationship. When we examine the predictive relationships between teachers candidates' sensory intelligence and social anxiety levels, a negative and linear relationship is observed.

"This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)"

Atıf/Citation: Tezelli, S. & Dimaç, B. (2021). Öğretmen adaylarında duygusal zekâ, sosyal kaygı ve öznel iyi oluş arasındaki yordayıcı ilişki. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 51-60.

GİRİŞ

Günümüzde yaşanan hızlı değişimler karşısında bireyler farklı rol ve statülere sahip olmaktadır. Bireylerin sahip oldukları roller ve statülerini yerine getirmede ise önemli etkenlerden birisi sahip oldukları duygusal zekâlarıdır. Bu sebeple son yıllarda bu alanda çokça çalışmalar yapılmakta ve önemi gün geçtikçe artmaktadır.

İnsan var olduğu günden bu yana çevresiyle iletişim halindedir. İnsanın sosyal varlık oluşu onu diğer varlıklardan farklı kılan akıl ve iradesinin olması uyum sağlaması ve hayatta kalması daha nitelikli hale gelmektedir. Bu uyum sürecinde bireyi bilişsel zekâsının yanı sıra duyguları da önemli bir yer tutmaktadır. Duygular yaşamın anlamı ve değeri için, karar verme ve uygulama aşamalarında yol gösterici (rehberlik edici) bir işleve sahiptir (Özdemir, 2015: 11).

Fakat Antik Yunan döneminden bu yana akıl ve duygu arasındaki zıtlık her zaman tartışılan konulardan birisi olmuştur. Duyguların bireylere zarar veren bir yapısının olduğu ve iyi bir yaşam sürdürebilmenin sadece akıl ve mantık yoluyla gerçekleşebileceği düşüncesi stoacılar döneminde başlamıştır. Hristiyan felsefesinde ise duyguların kontrol edilmesi gerektiği görüşü hâkim olmuştur. Sonraki dönemlerde ise duygulara verilen önem öne çıkmaya başlamıştır (Çakar ve Arbek, 2004: 24). 1990'ların başlarında Mayer ve Salovey, duygusal yeteneklerin de zihinsel bir yetenek olduğu ve duyguların değişmesi zor olan kişilik özelliklerinden farklı olarak geliştirilebilen yetenekler olduğunu ileri sürmüşlerdir (Freshman ve Rubino, 2002 akt. Çakar ve Arbek, 2004: 25).

Duygu “belirli bir nesne, olay ve bireylerin insanın iç dünyasında bıraktığı izlenim” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK,2018).Duygu bir histir ve aynı zamanda bu hisse özgü belirli düşünceler psikolojik ve biyolojik durumlar ve bir dizi hareket eğilimidir. Biri düşünen biri hisseden iki zihnimiz olduğunu söyleyen Goleman, duyguların akılcı zihnin işleyişine katkıda bulunduğunu ve duygusal verileri şekillendirdiğini veya bazen de reddedebildiğini savunmuştur (Goleman, 2000: 24).

Zekâ cevap vermede ve çözüm bulmada hız sağlayan, problemlerin evreleri arasında ilişki kurmaya yarayan kapasitedir. Kişilerin öğrendikleri bilgilerin hızı, miktarı, türü, akılda tutma süreci arasındaki değişiklikler onların zekâ düzeylerini ve biçimlerini ortaya koyar (Kulaksızoğlu, 2005: 135).

Tanımlardan anlaşıldığı üzere, zekâ pek çok zihinsel işlevi gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla aynı zekâ düzeyinde olan bireylerde bu işlevlerin değişiklik göstermesi değişik kişilik yapılarını ve değişik davranış biçimlerini beraberinde getirmektedir. Bazı insanlarda el becerileri daha çok gelişmişken, bazıları soyut konulara daha ilgilidir (Yerli, 2009: 3).

Zekâ derecesi (IQ) bireyin analitik, mantıksal, sözel, uzaysal ve rasyonel becerilerini kapsar. Yeni öğrendiğimiz bilgileri hafızamızda ne kadar tutabildiğimizi ne hızla öğrendiğimizi, ne düzeyde odaklanabildiğimizi, sorun çözme ve soyut düşünme becerilerimizi ölçer. Sınavlardan zorluk çekmeden geçebilirsiniz. Bunun yanı sıra Zekâ derecesi (IQ) derecesi yüksek olmasına rağmen ilişkilerinde ve iş yaşamında başarılı olmayan insanlarda mevcuttur. Bu durumu yaşayan bireyler çevresiyle sürtüşme yaşayabilir. Başarıdan tamamen uzaklaşabilir. Bunun önemli tek sebebi vardır. O da duygusal zeka düzeylerinin düşük olmasıdır (Stein ve Book, 2003: 28).

Reuven bar-on duygusal zekâyı “bireyin çevresel etki ve baskılara pozitif tepki veya yanıtlar verebilmesini sağlayan bilişsel olmayan becerilerin tümü” olarak tanımlamıştır. Duygusal zekâ terimini ortaya çıkaran Salovey ve Mayer ise şöyle tanımlamıştır: “duygusal ve entelektüel amacı ile düşünceyi destekleme, duyguları gözlemleyerek fark edebilme yeteneğidir.” Toplumda duygusal zekâyı sahip kişiler “duyarlı” kişiler olarak adlandırırız (Akt. Stein ve Book, 2003: 29).

Duygusal zekânın teorik alt yapısı Thorndike'in 1920'de ortaya çıkardığı sosyal zekâ modeli ile oluşmuştur. Bu modelde kişinin duyguları anlama ve algılama yeteneği bilişsel zekâsından ayrı bir özelliktir. Thorndike sosyal zekânın tanımını yaparken aynı zamanda duygusal zekâyı da bir yapı oluşturmuştur. Zekâyı

mekanik, soyut ve sosyal olarak üç bileşenle tanımlanmıştır. Thorndike sosyal zekâyı insanları anlama ve yönetme yeteneği olarak tanımlamıştır (Newsome, Day ve Catona, 2000; 1006 akt. Gürbüz ve Yüksel, 2008: 176).

Dilimizde kaygı, iç sıkıntısı, bunaltı gibi terimlerle ifade edilmeye çalışılan anksiyete kavramı, insan yaşamını tehdit eden ya da bireylerin tehdit olarak algıladığı bir kaygı ve korku duygusu olarak kullanılmaktadır. Bireylerin hem iç hem de dış dünyalarından kaynaklanan bir tehlike veya bir tehlike olasılığı karşısında yaşanan bir duygusal durumdur. Bireyler kendini bir tür alarm durumunda hisseder (Işık, 1996: 31).

Sosyal kaygı ise, bireyin farklı sosyal durumlarda kötü duruma düşeceği, yanlış biçimde davranacağı, negatif bir izlenim bırakacağı ve çevresi tarafından olumsuz bir değerlendirmeye düşüncesiyle yaşadığı bir rahatsızlık hâli veya gerilim durumudur (Gümüş, 2010: 1). Kaygılı olan kişilerde, genellikle hızlı kalp atışları, bacaklarda titreme, ağızda kuruluk, kısık titrek bir ses, terleme gibi bedensel tepkiler görülür. Aynı zamanda kaygılı kişinin dış görünüşü aynı anda her yere yetişmek isteyen ama seçim yapmakta zorlanan bir haldedir (Baltaş ve Baltaş, 1987: 100).

İlkçağlardan bu yana mutluluk insan yaşamında hep arzu edilen bir durum olmuştur. Bireyler mutluluğu elde etmeye yönelik çabalar göstermiş ve her zaman arayış içinde olmuşlardır. İnsanlar bu sebeple geçmişten beri elde edilmesi için gerekenleri sorgulamışlardır (Acarboğa, 2007). Fakat psikolojiye bakıldığı zaman insanların olumsuz yaşantılarıyla daha çok ilişkili olduğu ve yakın bir zamana kadar uzmanların mutluluğu (iyi oluşu), hastalık yokluğu olarak tanımladığı görülmektedir (Tuzgöl-Dost, 2005). Fakat bu durum zamanla değişmeye başlamıştır ve iyi oluşun sorgulandığı, başkalarını sevmenin ve zevk almanın önemli bir yaşam doyumu sağladığı tartışılmaya başlamıştır.

Diener (1984), öznel iyi oluşu bireyin hem pozitif ve negatif duygularına hem de hayatından aldığı doyumuna ilişkin kişisel değerlendirmesi olarak tanımlamaktadır. Öznel iyi oluş kavramını öznel değerlendirilmeyle ilişkili olarak düşündüğümüzde, her bireyin kendine has bir mutluluk anlayışına sahip olduğu ortaya çıkmaktadır (Çağlayan Tunç, 2015).

1950'li yıllarda pozitif psikoloji alanına gösterilen ilgi ile olumlu duyguları ve iyi oluşun ne olduğunu açıklamayı amaçlayan araştırmalar yapılmıştır. İyi oluş kavramıyla beraber kişilerin hoş duyguları deneyimlemelerine ve iyi bir hayat yaşamalarına değer veren "öznel iyi oluş" kavramı ortaya çıkmıştır. Bu bilimselleşen kavramın psikolojik iyi oluştan farkı hedonizme dayandırılmasıdır (Hefferon ve Boniwell, 2011). Hedonizmin savunucusu olan filozoflar, insanların mutluluğa erişmesi için istek ve arzularını doyuma ulaştırması gerektiğini öne sürmektedirler (Boniwell, 2012). Öznel iyi oluş kavramını ilk kez kullanan kişi Wilson olmasına rağmen bu kavramı geliştiren ve sistemli bir hale getirip inceleyen Diener olmuştur (Büyükcebeci, 2017).

Geleceğimizin eğitimcileri olacak olan öğretmen adaylarının, öğrenciler için hem rol model hem yol gösterici bir konumda olmasından dolayı öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olması olumlu bir etkiye sahip olacaktır. Aynı zamanda yeni mezun olmuş öğretmen adaylarının yaşadıkları gelecek kaygısı ile birlikte öznel iyi oluşlarının ne düzeyde olduğu, yaşamdan zevk alabilme durumları da oldukça önemli bir konu olmaktadır.

Yapmış olduğumuz bu çalışmada ise öğretmen adaylarının sahip oldukları duygusal zekâlarının, sosyal kaygı ve öznel iyi oluşları arasındaki ilişkiyi yordayıp yordamadığı incelenmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada öğretmen adaylarının duygusal zekâ, sosyal kaygı ve öznel iyi oluşları arasındaki ilişkilerin belirlenmesi için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. “İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasındaki değişimin birlikte var olup olmadığını veya bu değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir” (Karasar, 2015).

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde farklı üniversitelerin farklı eğitim fakültelerinde öğrenim gören 339’u (%84.5) kız, 62 ’si (% 15.5) erkek öğretmen adayından oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada duygusal zekâ değerlendirme ölçeği, öznel iyi oluş ölçeği ve liebowitz sosyal anksiyete ölçeği kullanılmıştır.

Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği (DZDÖ)

Weisinger (2000) tarafından geliştirilen ölçek, 45 maddeden oluşmaktadır. 7’li Likert tipte olan bu ölçeğe göre her bir maddeden alınan 0 puan düşük duygusal zekâyı, en yüksek puan olan 7 ise yüksek duygusal zekâyı ifade etmektedir. Ölçek 2 ana ve 5 faktöriyel bileşenden oluşmaktadır. İçsel (intrapersonal) ve kişilerarası (interpersonal) bileşenler ana bileşenlerdir. İçsel bileşen alt boyutları; öz bilinçlilik, duyguları yönetme ve kendini motive etme; kişiler arası ana bileşenin alt bileşenleri ise; empati ve duygusal ilişkileri yönetmedir. Duygusal zekâ alt boyutlarının soru sayılarına göre dağılımı aşağıda belirtilmiştir; Öz bilinçlilik alt boyutunu; 1, 6, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21. Duyguları yönetmek alt boyutunu; 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9,10, 13, 27. Kendini motive etme alt boyutunu; 7, 22, 23, 25, 26, 27, 28. Duygusal ilişkileri yönetebilme alt boyutunu; 8, 10, 16, 18, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 44, 45. Empati alt boyutunu; 8, 10, 16, 19, 20, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 42, 43, 44, 45 numaralı sorular temsil etmektedir. Uygulanan duygusal zekâ ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.939$ olarak yüksek derecede güvenilir bulunmuştur (Şimşek, 2016).

Öznel İyi Oluş Ölçeği

Tuzgöl-Dost (2005) tarafından geliştirilen öznel iyi oluş ölçeği 46 maddede içermektedir. 5’li Likert tipe sahip olan ölçeğin her bir maddesi (5) Tamamen Uygun, (4) Çoğunlukla Uygun, (3) Kısmen Uygun, (2) Biraz Uygun ve (1) Hiç Uygun Değil olarak cevaplandırılmaktadır. Ölçekte 26 madde olumlu ve 20 madde olumsuz olarak ifade edilmiştir. Olumsuz ifadeye sahip olan maddelerin puanlaması tersine çevrilerek yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 46 iken, en yüksek puan 230 olup ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .93 olarak raporlanmıştır.

Liebowitz Sosyal Anksiyete Ölçeği

Araştırmada Liebowitz (1987) tarafından geliştirilen, öğretmen adaylarının korku veya kaçınma davranışında buldukları sosyal ilişki ve performans durumlarını değerlendirmek üzere Liebowitz Sosyal Anksiyete Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek Dilbaz (2001) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. 24 maddeden oluşan ölçekte maddelerin herbiri katılımcı tarafından kaygı ve kaçınma başlıkları altında değerlendirilir. 4’lü likert tipte hazırlanan ölçeğin her bir maddesi kaygı boyutunda “(1) Yok ya da çok hafif, (2) Hafif, (3) Orta derecede, (4) Şiddetli” ifadeleriyle, kaçınma boyutunda ise “(1) Kaçınma yok ya da çok ender, (2) Zaman zaman kaçınırım, (3) Çoğunlukla kaçınırım, (4) Her zaman kaçınırım” ifadeleriyle yanıtlanmaktadır. Türkçe ölçek formun iç tutarlılık katsayısı .96 ve değerlendiriciler arası güvenilirlik katsayısı $r=.83$ olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma, öğretmen adaylarının duygusal zekâ, sosyal kaygı ve öznel iyi oluşları arasındaki ilişkilerin

belirlenmesi için oluşturulan model yapısal eşitlik modeli analiz edilmiştir. Yapısal eşitlik modeli analizi AMOS 19 programı ile yapılmıştır. Ayrıca toplanan verilerle ilgili tanımlayıcı istatistik analizleri SPSS 23 paket programı aracılığıyla yapılmıştır.

Etik

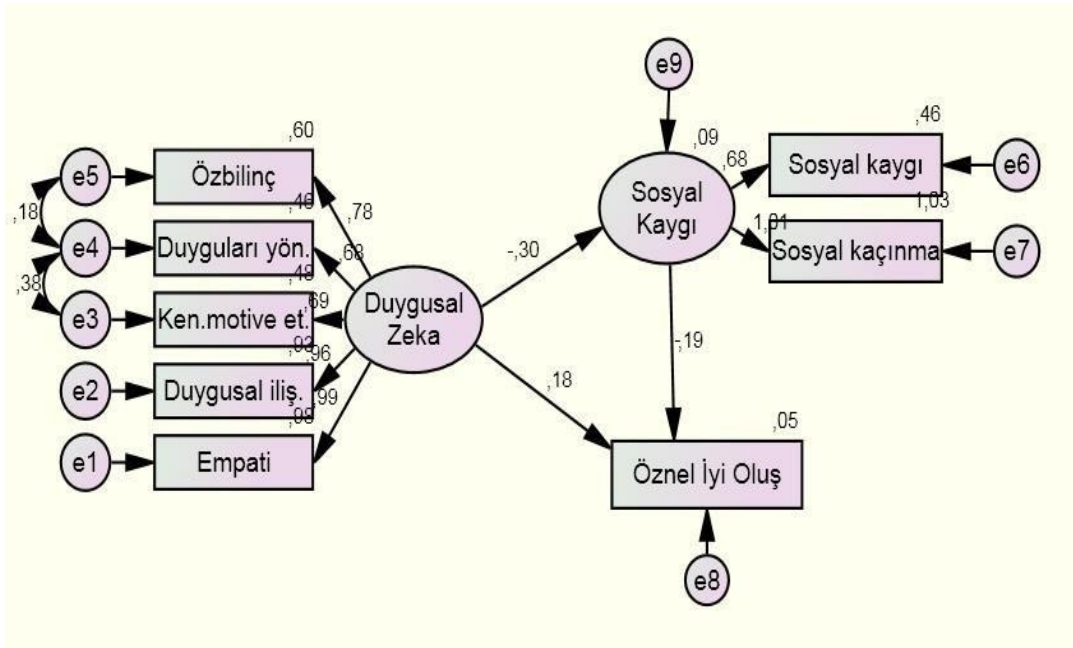
Bu çalışmanın tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallarına uygun davranıldığı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterildiğini ve bu kaynaklara kaynakçada yer verildiğini; kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapılmadığını, çalışmanın Committee on Publication Ethics (COPE)' in tüm şartlarını ve koşullarını kabul ederek etik görev ve sorumluluklara riayet edildiğini beyan ederiz.

BULGULAR

Ölçüm modeline ilişkin model uyum iyiliği değerleri $X^2/sd = 2.51$ (40.159/16), RMSEA = 0.06, SRMR = 0.03, NFI = 0.98, CFI = 0.99, GFI = 0.97, AGFI = 0.95 ve TLI = 0.98 olarak bulunmuştur. Buna göre oluşturulan ölçüm modelin iyi bir uyuma sahiptir. (Bollen, 1989; Browne ve Cudeck, 1993; Hu ve Bentler, 1999; Kline, 2011). Test edilen tek faktörlü modele ilişkin bulgular Şekil 1 ve Tablo 1’de sunulmuştur.

Şekil 1.

Yol Analizi

Tablo 1.

Duygusal Zekâ, Sosyal Kaygı, Öznel İyi Oluş Arasındaki Yordayıcı İlişkiler

Yordayıcı Değişken	Bağımlı Değişken	Doğrudan Etki	Standart Hata	Kritik Değer
Duygusal Zekâ	Sosyal Kaygı	-0.30	0.04	-4.37*
Duygusal Zekâ	Öznel İyi Oluş	0.18	0.07	3.44*
Sosyal Kaygı	Öznel İyi Oluş	-0.19	0.09	-3.56*

^aToplam etki = Doğrudan etki + Dolaylı etki, * $p < 0.01$, ** $p < 0.05$.

Tablo 1 incelendiğinde, öznel iyi oluş üzerinde görece etkisi en önemli olan bağımsız değişkenin ($t = -3.56$, $p < 0.01$) sosyal kaygı olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 2’deki bulgulara göre öğretmen adaylarının sosyal

kaygıları ile öznel iyi oluşları arasında negatif doğrusal ve anlamlı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğretmen adaylarının sosyal kaygıları arttıkça öznel iyi oluşlarının da azalacağı görülmektedir.

Modelde öznel iyi oluş ile duygusal zeka arasındaki ilişkide anlamlıdır ($t= 3.44, p<0.01, \beta= 0.18$). Öğretmen adaylarının duygusal zekâ ile öznel iyi oluş düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Diğer bir ifadeyle öğretmen adaylarının duygusal zekâlarının arttığı durumlarda öznel iyi oluşlarında artma olacağını göstermektedir.

Tablo 1'e göre duygusal zekanın sosyal kaygı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($t= -3.56, p<0.01$). Öğretmen adaylarının duygusal zekâ ve sosyal kaygı düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri arttıkça sahip oldukları sosyal kaygılarında azalmanın olacağı ortaya çıkmıştır.

TARTIŞMA VE YORUM

Öğretmen adaylarının duygusal zekâ, sosyal kaygı ve öznel iyi oluşları arasındaki ilişkilerle ilgili elde edilen bulgu ve varılan sonuçlar bu bölümde detaylı olarak ele alınmıştır.

Öğretmen adaylarının sosyal kaygıları ile öznel iyi oluşları arasında, sosyal kaygının alt boyutları (kaygı ve kaçınma) ile öznel iyi oluş arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle öğretmen adaylarının sosyal kaygı düzeylerindeki artışla birlikte öznel iyi oluş düzeylerinin düşeceği söylenebilir. Benzer şekilde Seki (2014) ergenlerle yapmış olduğu çalışmasında öznel iyi oluş ile sosyal kaygı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir. Aynı zamanda Gilman ve Huebner (2006) ergenlerin sosyal kaygı ve stres seviyeleri ile yaşam doyumları arasında negatif yönde anlamlı ve doğrusal bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Öznel iyi oluş kişinin olaylar karşısında verdiği duygusal tepkilerin ve yaşam doyumunun bilişsel bir değerlendirmesidir (Tuzgöl Dost, 2007). Öznel iyi oluş kavramını öznel değerlendirilmeyle ilişkili olarak düşündüğümüzde, her bireyin kendine has bir mutluluk anlayışına sahip olduğu ortaya çıkmaktadır (Çağlayan Tunç, 2015). Diğer bir araştırmada ise, sosyal etkileşim kaygısının mutluluk ve iyi oluşun negatif bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir (Demir ve Kutlu, 2016). Buna göre bu araştırmanın literatürdeki diğer araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği ve uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir bulgu olan öğretmen adaylarının duygusal zekâları ile öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki yordayıcı ilişkiler incelendiğinde, duygusal zekâ alt boyutları (özbilinç, duyguları yönetebilme, kendini motive etme, duygusal ilişkileri yönetebilme ve empati) ile öznel iyi oluş arasında pozitif doğrusal ve anlamlı bir ilişki vardır. Diğer bir ifadeyle öğretmen adaylarının duygusal zekâlarının arttığı durumlarda öznel iyi oluşlarında da artma olacağını göstermektedir. Duygusal zekâ, duyguları doğru anlayıp ifade edebilme, duyguları bilişsel süreçlerle entegre edebilme, duyguları anlama ve duyguların olay ve durumlar üzerindeki etkilerini anlayabilme gibi duygusal yetenekleri içinde barındırmaktadır (Law, Wong, Song, 2000 akt, Gürbüz ve Yüksel, 2008: 174). Çelik (2008) yaptığı çalışmasında lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile duygusal zekâları arasındaki orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki saptamıştır. Bununla beraber Tümkaya, Hamarta, Deniz, Çelik ve Aybek'in 2016 yılında yaptıkları çalışmada öğretim elemanlarının duygusal zekâ yetenekleri ile yaşam doyumları arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Diğer bir araştırmada ise, duygusal zekânın empati, sözel zekâ ve yaşam doymu ile pozitif bir ilişkisinin olduğu ve duygusal zekâsı yüksek bireylerin yaşamdan aldıkları doyumunda yüksek olduğu belirlenmiştir (Constantine ve Gainor, 2001). Kırtıl'ın 2009 yılında yaptığı çalışmasında öğrencilerin yaşam doyumları ile duygusal zekâları arasındaki ilişkilerin pozitif yönde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak yapılan bu araştırmanın literatürdeki diğer araştırma sonuçları ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının duygusal zekâları ile ve sosyal kaygı düzeyleri arasında negatif doğrusal ve anlamlı bir

ilişki tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri arttıkça sahip oldukları sosyal kaygılarında azalmanın olacağı ortaya çıkmıştır. Ülkemizde duygusal zekâ ve sosyal kaygı arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırma bulunamamıştır. Summerfeldt, Kloosterman, Antony ve Parker (2006) yaptıkları çalışmada duygusal zekâ ile sosyal etkileşim kaygısı arasında yüksek derecede anlamlı bir ilişkinin olduğunu ve bununla beraber performans kaygısı ile duygusal zekânın ilişkili olmadığını da tespit etmişlerdir. Jacobs, Snow, Geraci, Vythilingam, Blair, Charney ve Blair (2008) yaptıkları çalışmada, sosyal kaygı ile deneyimsel duygusal zekâ arasında negatif bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir. Diğer bir çalışmada ise sosyal anksiyete bozuklukları ile duygusal zekâ arasında negatif yönlü doğrusal bir ilişkinin olduğu görülmüştür (Summerfeldt, Kloosterman, Antony, McCabe ve Parker, 2011, 69).

ÖNERİLER

Bu çalışmada üniversite düzeyinde öğrenim gören eğitim fakültesi öğrencileri ile çalışılmıştır. Çalışmanın genellenbilmesine katkı sağlayacağı düşünüldüğünden bu çalışmanın diğer illerde öğrenim gören öğretmen adaylarına da uygulanmasının büyük bir açığı kapatacağı düşünülmektedir.

Öznel iyi oluş ile ilgili çalışmalar günümüzde oldukça yaygın olsa da öğretmen adaylarının sosyal kaygı düzeyleri ve duygusal zekâ düzeyleri ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Bu kavramlara ilişkin yeni çalışmaların yapılmasının bu alana önemli katkıların olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada duygusal zeka ve sosyal kaygı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin bulunması sebebiyle üniversitelerde öğretmen adaylarına yönelik duygusal zekayı arttıracak seminer ve eğitim programlarının düzenlenmesi mezun olacak olan öğretmen adaylarının sosyal kaygılarının azalmasına ve uzun vadede ileride öğrencilerine örnek teşkil edecek bir profil oluşturmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın örneklemini 18-25 yaş aralığındaki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Bu sebepten ötürü elde ettiğimiz sonuçları farklı yaş aralıklarına genelleştirebilmek mümkün olmamaktadır. Bu ve benzer değişkenlerin diğer yaş grupları veya eğitim kademeleriyle de yapılmasının bu alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acaboğa, A. (2007). Din-Mutluluk İlişkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Baltaş, A. Ve Baltaş, Z. (1987). Stres Ve Başa Çıkma Yolları. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bollen, K. A. (1989). A new incremental fit index for general structural equation models. *Sociological methods & research*, 17(3), 303-316.
- Boniwell, I. (2012). Positive Psychology İn A Nutshell: The Science Of Happiness (3th Edition). Mcgraw-Hill Education, New York.
- Browne, M. W., & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. In K. A. Bollen & J. S. Long (Eds.), *Testing structural equation models* (ss. 136-162). Newbury Park, CA: Sage.
- Büyükcebeci, A. (2017). Ergenlerde Sosyal Dışlanma, Yalnızlık Ve Okul Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişki: Empatik Eğilimin Aracı Rolü.(Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Constantine, M.G. ve Gainor, K.A.(2001). Emotional intelligence and empathy: Their relation to multi-cultural counselling knowledge and awareness. *Professional School Counselling*, 5(2): 131-137.
- Çağlayan Tunç, A. (2015). Sporun Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygı Ve Öznel İyi Oluş Düzeylerine Etkisi.(Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çakar, U. Arbek, Y. (2004). Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zeka. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3):23-48.
- Çelik, Ş. (2008). Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluşlarının Duygusal Zekâ Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Demir, Y., Kutlu, M., (2016). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Etkileşim Kaygısı İle Mutluluk Arasındaki İlişki: Yalnızlığın Aracı Rolü, *Gefad / Gujgef* 36(1): 195-210.

- Dilbaz N. (2001). Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği Geçerlilik ve Güvenilirliği. 37. Ulusal Psikiyatri Kongresi Özet Kitabı, İstanbul 2001, s.132.
- Eren Gümüş, A. (2010). Uygulamalı Grup Rehberliği Programları Dizisi Sosyal Kaygı İle Başa Çıkma. Nobel Yayınları. Ankara.
- Gilman, R. Ve Huebner, E. S. (2006). Characteristics Of Adolescents Who Report Very High Life Satisfaction. Journal Of Youth And Adolescence, 35 (3): 311- 319.
- Goleman, D. (2000a): Duygusal Zekâ, (Çev: Banu Seçkin Yüksel). Varlık Yayınları, 17. Basım, İstanbul.
- Goleman, D., (2000b). İş Başında Duygusal Zeka, Varlık Yayınları, İstanbul.
- Gürbüz, S., Yüksel, M., (2008). Çalışma Ortamında Duygusal Zeka: İş Performansı, İş Tatmini, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ve Bazı Demografik Özelliklerle İlişkisi. Doğu Üniversitesi Dergisi, 9 (2): 174- 190.
- Hefferon, K.,& Boniwell, I. (2011). Positive Psychology: Theory, Research And Applications. Mcgraw-Hill Education. New York
- Hu, L.-T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1–55.
- Işık, E. (1996). Nevrozlar, Anksiyete Bozuklukları, Somatoform Bozukluklar, Dissosiyatif Bozukluklar, Yapay Bozukluklar. Baskı Kent. Ankara.
- Jacobs, M., Snow, J., Geraci, M., Vythilingam, M., Blair, R. J. R., Charney, D. S., & Blair, K. S. (2008). Association between level of emotional intelligence and severity of anxiety in generalized social phobia. *Journal of anxiety disorders*, 22(8): 1487-1495.
- Karasar, N. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemi (28. Bas.). Ankara: Nobel Akdemi Yayıncılık.
- Kırtıl, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi. (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kline, R. B. (2011). Principle and practice of structural equation modeling (3rd ed.). New York, NY: Guilford.
- Kulaksızoğlu, A. (2005). Ergen Psikolojisi. Remzi Kitabevi, İstanbul. Liebowitz, M.R (1987). Social phobia. *Mod Probl Psychopharm*, (22).
- Özdemir, M. (2015). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zekaları İle Yaşam Doyumlarının İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Seki, T. (2014). Ergenlerin Sosyal Görünüş Kaygısı Ve Öznel İyi Oluşlarının Sahip Oldukları Değerler Açısından İncelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Stein, S. J. And Book, H. E. (2003). Eq: Duygusal Zekâ Ve Başarının Sırrı. (Çev. Müjde Işık). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Summerfeldt, L. J., Kloosterman, P. H., Antony, M. M., & Parker, J. D. (2006). Social anxiety, emotional intelligence, and interpersonal adjustment. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 28(1), 57-68.
- Summerfeldt, L. J., Kloosterman, P. H., Antony, M. M., McCabe, R. E., & Parker, J. D. (2011). Emotional intelligence in social phobia and other anxiety disorders. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 33(1): 69-78.
- Tuzgöl D. M. (2005). Ruh Sağlığı ve Öznel İyi Oluş. *Eurasian Journal Of Educational Research*, 20: 223-231.
- Tuzgöl Dost, M. (2005b). Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23): 103–110
- Tümkaya, S., Hamarta, E., Deniz, M. E., Çelik, M. ve Aybek, B. (2008). Duygusal zekâ mizah tarzı ve yaşam doyumu: üniversite öğretim elemanları üzerine bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 30(3): 1-18.
- Weisinger, H. (1998). İş Yaşamında Duygusal Zekâ. (Çev. N. Süleymangil). İstanbul: MNS Yayıncılık.
- Yerli, S. (2009). İlk Ve Orta Öğretim Okullarındaki Yöneticilerin Duygusal Zeka Ve Problem Çözme

Becerileri Arasındaki İlişki “İstanbul Anadolu Yakası Örneği”,(Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

EXTENDED ABSTRACT

People with anxiety usually experience physical reactions such as rapid heartbeat, tremors in the legs, dry mouth, a hoarse, shaky voice, and sweating. At the same time, the external appearance of the anxious person is in a state that wants to reach everywhere at the same time but has difficulty in choosing.

Socially anxious individuals tend to be introverted both physically and psychologically in their social relationships. They participate less in social situations and talk less. Therefore, instead of getting rid of anxiety, they become more anxious. So this situation becomes more damaging over time.

Since ancient times, happiness has always been a desired condition in human life. Individuals have made efforts to achieve happiness and have always been in search. For this reason, people have questioned what it takes to obtain it from the past.

However, when we look at psychology, it is seen that people are more related to their negative experiences and until recently, experts defined happiness (well-being) as absence of disease. However, this situation has started to change over time and it has started to be discussed that well-being is questioned and that loving and enjoying others provides an important life satisfaction.

Subjective well-being is defined as an individual's personal assessment of both positive and negative emotions and life satisfaction. When we consider the concept of subjective well-being in relation to subjective evaluation, it becomes clear that each individual has a unique understanding of happiness.

With the interest shown in the field of positive psychology in the 1950s, researches aiming to explain what positive emotions and well-being are have been conducted. Along with the concept of well-being, the concept of “subjective well-being”, which values people's experience of pleasant feelings and a good life, emerged. The difference of this scientific concept from psychological well-being is that it is based on hedonism. Philosophers, who are the advocates of hedonism, argue that people should satisfy their wishes and desires in order to reach happiness. Although Wilson was the first person to use the concept of subjective well-being, it was Diener who developed this concept and analyzed it systematically.

As the teacher candidates, who will be the educators of our future, are both role models and guides for the students, the high subjective well-being of the teacher candidates will have a positive effect. At the same time, the level of subjective well-beings of newly graduated teacher candidates together with the future anxiety they experience and their ability to enjoy life are also very important issues.

In this study we have conducted, it is examined whether the emotional intelligence of teacher candidates predicts the relationship between social anxiety and subjective well-being.

In order to investigate the predictive relationship among the emotional intelligence, subjective well-being and social concerns of prospective teachers, structural equation model analysis was conducted in order to test the relationships between these variables with structural equation model. The analysis of structural equation model was done with AMOS 19 program. In addition, the percentage and frequency calculations of the collected data were performed by SPSS 18 package program. The study group consisted of 339 (84.5%) female students and 62 (15.5%) male students studying in different education faculties of different universities in Istanbul. The data related to the research were collected by the Emotional Intelligence Rating Scale, Subjective Well-being Scale and Liebowitz Social Anxiety Scale. According to the findings of the study When analyzed in the model, one of the most important independent variables affecting subjective well-being ($t = -3.56$, $p < 0.01$) is social anxiety. The correlation coefficient value for this factor was found to be $\beta = -0.19$. According to the table, when the predictive relationships between the social anxiety of teacher candidates and their subjective well-being are examined, it is seen that there is a negative, linear and significant relationship. According to another statement, in line with the results obtained, it shows that as the social anxiety of teacher candidates increases, their subjective well-being will decrease.

The other variable ($t = -4.37$, $p < 0.01$) affecting subjective well-being in the model was found to be emotional intelligence, and the correlation coefficient value for this factor was found to be $\beta = 0.18$. When the predictive relationships between the sensory intelligence and subjective well-being levels of teacher candidates are examined, it is seen that there is a positive linear and significant relationship. According to another statement, the results obtained show that when the emotional intelligence of teacher candidates increases, their subjective well-being will increase.

It is shown in the table that another variable ($t = -2.31$, $p < 0.01$) that affects social anxiety in the model is emotional intelligence and the correlation coefficient value of this factor is $= -0.30$. When we examine the predictive relationships between the sensory intelligence and social anxiety levels of teacher candidates, we see that a negative linear and significant relationship has emerged. In other words, as a result of the findings, it was revealed that as the emotional intelligence levels of the teacher candidates increased, their social anxiety would decrease.